

ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ АГРАРЛЫҚ ЗЕРТТЕУ УНИВЕРСИТЕТІ
коммерциялық емес акционерлік қоғамы

БІЛІМ БЕРУ

Басқарма Төрағасы-Ректордың
орынбасары Провост м.а

А. Кайырбаева

2023 ж.

**Д 133- «Орман шаруашылығы» білім беру бағдарламалар тобы бойыншы
докторантураға түсу емтиханының**

БАҒДАРЛАМАСЫ

Дайындау бағыты: 8D083 – Орман шаруашылығы

Білім беру бағдарламалары

«8D08302-Орман ресурстары және орман шаруашылығы»

«8D08301 – Аңшылықтану және аң шаруашылығы»

Алматы, 2023 ж.

Әзірлеген:

«Орман ресурстары, аңшылықтану және балық шаруашылығы» кафедрасының меңгерушісі Ф.А.Токтасынова

Келісілді:

«Су, жер және орман ресурстар» факультетінің деканы Т.С.Кертешев

«Орман ресурстары, аңшылықтану және балық шаруашылығы» кафедрасының меңгерушісі Ф.А.Токтасынова

Факультетінің оқу-әдістемелік комитет төрағасы К.К.Жоламанов

Оқу бөлімі бастығының орынбасары А.К.Тимурбекова

«Орман ресурстары, аңшылықтану және балық шаруашылығы» кафедрасының отырысының 2023 ж. «15» 06 № 11 хаттамасы.

«Су, жер және орман ресурстар» факультетінің оқу-әдістемелік комитет отырысының

2023 ж. «23» 06 № 11 хаттамасы.

Университеттің оқу әдістемелік комитет отырысының

2023 ж. «29» 06 № 4 хаттамасы.

Мазмұны

1	Сиапаттамасы	3
2	Нормативтік сілтемелер	3
3	Жалпы ереже	3
4	Бағалау кпитерийлері	4
5	Ұсынылатын эссе тақырыптары	5
6	Емтихан бағдарламасына енгізілген бейіндік пәндер тізімі	6-7
7	Бейіндік пәндерінің мазмұны	7
8	«Орманшылық» пәнінің мазмұны	7
9	«Аң шаруашылығы» пәнінің мазмұны	8
10	«Ғылыми зерттеулерді ұйымдастыру» пәнінің мазмұны	9
11	«Жабайы жануарлардың популяцияларын басқару» пәнінің мазмұны	10-12
12	Ұсынылатын әдебиеттер тізімі	13-14

1. Сипаттамасы

Бағдарламаның мақсаты білім беру бағдарламаларының топтары бойынша докторантураға түсу емтихандары үшін емтихан материалдарының үміткерлер үшін түсіндірмесі болып табылады.

Жоғары оқу орнынан кейінгі білімнің білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарына оқуға қабылдаудың үлгілік қағидаларына сәйкес докторантураға қабылдау білім беру бағдарламаларының топтары бойынша түсу емтиханының нәтижелері бойынша жүзеге асырылады.

Докторантураға түсу емтиханы эссе жазудан, докторантурада оқуға дайындық тестін тапсырудан және білім беру бағдарламалары тобының бейіні бойынша емтиханнан тұрады.

2. Нормативтік сілтемелер

- Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі №319 «Білім туралы» Заңы (өзгерістер мен толықтырулар енгізілген нұсқасы жаңа редакцияда ҚР 04.07.2018 №171-VI):

- Қазақстан Республикасының 2013 жылғы 15 сәуірдегі № 88-V «Мемлекеттік көрсетілетін қызметтер туралы» Заңының 10-бабының 1) тармақшасы,

- «Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімнің білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарына оқуға қабылдаудың үлгілік қағидаларын бекіту туралы» ҚР БҒМ 2018 жылғы 31 қазандағы № 600 бұйрығы. ҚР БҒМ 06.05.2021. 24.05.21 жылғы. № 207.241 өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы бұйрықтары:

- Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университетінің Жарғысы:

- Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университетінің Өкілетті

Кеңес мәжілісінің шешімдері;

- Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университетінің жоғары білімнен кейінгі білім беру бағдарламалары бойынша магистратура, докторантураға оқуға қабылдау ережесі;

- Қабылдау комиссиясының шешімдері.

3. Жалпы ереже

1. Докторантураға магистр дәрежесі және кемінде 9 ай жұмыс өтілі бар немесе медициналық мамандықтар бойынша резидентурада оқуын аяқтаған Қазақстан Республикасының азаматтары мен шетелдік азаматтар қабылданады.

2. Шетелдік азаматтар мемлекеттік білім беру тапсырысы негізінде тегін оқуға арналған: конкурсқа Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттар мен келісімдерде көзделген жағдайларда ғана қатыса алады.

3. Докторантураға қабылдау білім беру бағдарламаларының топтары бойынша түсу емтихандарының нәтижелері бойынша конкурстық негізде жүзеге асырылады.

4. Докторантураға түсу емтиханы эссе жазудан, докторантурада оқуға дайындыққа тест тапсырудан және білім беру бағдарламалары тобының бейіні бойынша емтиханнан тұрады.

5. Түсу емтихандарын өткізу және докторантураға қабылдау кезеңінде ЖЖОКБҰ-да түсу емтихандарын қабылдау үшін пәндік емтихан және апелляциялық комиссиялар құрылады; эссені тексеру үшін жеке комиссия құрылады.

6. Докторантураға түсушілердің өтініштерін қабылдау күнтізбелік жылдың 3 шілдесі мен 3 тамызы аралығында, білім беру бағдарламаларының топтары бойынша түсу емтихандары күнтізбелік жылдың 4 тамызы мен 20 тамызы аралығында, қабылдау 28 тамыз аралығында жүргізіледі.

4. Бағалау критерийлері

4.1. Сұхбатты бағалау критерийлері

Әңгімелесу оқуға түсушінің кәсіби және жеке қасиеттерін, ғылыми-зерттеу немесе эксперименттік-зерттеу жұмыстарын жүргізу әлеуетін бағалауға бағытталған.

№	Критерийлер	Дескрипторлар	Балл
1	Мотивация	Таңдалған ББ бойынша докторантурада оқу және белгілі бір ЖОО-ға түсу үшін уәждерді дәлелдеу. Оқу аяқталғаннан кейін кәсіби және жеке өсу перспективаларының көрінісі.	5
2	Зерттеу құзіреттілігі	Белгілі бір пән саласындағы ғылыми-зерттеу қызметі үшін қажетті зерттеу дағдылары мен тәжірибеге ие болу.	6
3	Креативтілік	Стандартты емес ойлау, проблемаларды, ситуациялық есептерді шешудің шығармашылық және балама тәсілдері.	5
4	Коммуникативтілік	Өз көзқарасын қысқаша, өкілдік, логикалық дәлелді түрде жеткізе білу, жалпылау және қорытынды жасау. Тілдерді білуі.	4
		Максималды балл саны	20

4.2 Эссені бағалау түрлері мен критерийлері

Теориялық білім әлеуметтік және жеке тәжірибе негізінде өз дәлелдерін құру қабілетінде көрсетілген аналитикалық және шығармашылық қабілеттердің деңгейін анықтау үшін эссенің келесі түрлері ұсынылады:

Эссе	Сипаттамасы	Эссе көлемі
Мотивациялы	Оқуға түсушінің ғылыми-зерттеу қызметіне ынталандыру себептері туралы дәлелдемесі (research statement)	250 сөзден кем емес
Ғылыми-талдамалық	Келіп түсетін болжамды зерттеудің өзектілігі мен әдіснамасының негіздемесі (research proposal)	
Проблемалық-тақырыптық	Пәндік білімнің өзекті аспектілері бойынша авторлық ұстанымды баяндау.	

Эссені бағалау критерийлері

Критерийлері	Дескрипторлар	Балл
Тақырыпты ашу тереңділігі	Мәселе теориялық деңгейде, ғылыми терминдер мен ұғымдарды дұрыс қолдана отырып, әртүрлі көздерден алынған ақпарат қолданылады.	2

	Мәселені ашу кезінде өзіндік көзқарас (ұстаным, көзқарас) ұсынылған.	1
Дәлелдеу, дәлелдеу негізі	Дәлелдердің болуы, себеп-салдарлық байланыстарды анықтау, жеке адамнан жалпыға, жалпыдан жеке адамға ойлау қабілеті.	3
Композициялық тұсау кесердің тұтастығы мен қисыны	Композициялық тұтастықтың болуы, эссенің құрылымдық компоненттерінің логикалық байланысы, қорытындылар мен жалпылаудың болуы	2
Сөйлеу мәдениеті	Академиялық жазудың жоғары деңгейін көрсету (лексика, ғылыми терминологияны білу, грамматика, стилистика)	2
Максималды балл саны		10

4.3 Білім беру бағдарламалары тобының бейіні бойынша емтиханның құрылымы мен мазмұны

Емтихан билеті 3 сұрақтан тұрады:

Блоктар	Сұрақ сипаты	Ұпай саны
1-ші сұрақ	Теориялық – теориялық білімнің деңгейі мен жүйелілігін анықтайды	10
2-ші сұрақ	Практикалық – функционалдық құзыреттіліктің қалыптасу дәрежесін анықтайды (пәндік салада әдістерді, технологиялар мен технологияларды қолдана білу)	15
3-ші сұрақ	Зерделенетін пән саласын жүйелі түсінуді, зерттеу әдіснамасы саласындағы мамандандырылған білімді анықтайды (жүйелік құзыреттер)	15
Максималды балл саны		40

Емтихан сұрақтарын тұжырымдау кезінде Дублин дескрипторларына, Блум таксономиясына сәйкес болу керек, сондықтан үміткерлердің жауаптарында пән саласындағы жүйелік түсініктерді, зерттеу әдіснамасы мен әдістерін білу, идеяларды сыни талдау, синтездеу және бағалау қабілеттерін анықтауға болады.

Емтихан билетінің сұрақтарына жауаптарды бағалау критерийлері:

Сұрақ	Бағалау критерийі	Балл саны
1-ші сұрақ	Зерттелетін пәндік саланың негізгі үдерістері туралы білімдерің көрсетеді; мәселенің ашылу тереңдігі мен толықтығы	5
	Талқыланған мәселе бойынша өз пікірін қисынды және дәйекті түрде білдіреді.	3
	Ұғымдық-категориялық аппаратты, ғылыми терминологияны меңгерген	2
	Жиыны	10
2-ші сұрақ	Пәндік саладағы мәселелерді шешу үшін әдістер, техникалар, технологияларды қолданады	7
	Құбылыстарды, оқиғаларды, процестерді салыстырады, классикалайды: практикалық дағдылар негізінде қорытынды жасайды және жалпылайды	5
	Әр түрлі көздерден ақпарат талдайды	3
	Жиыны	15

3-ші сұрақ	Теориялық және практикалық әзірлемелерді , ғылыми тұжырымдамаларды және ғылыми дамуының қазіргі заманғы үрдістерін сыни тұрғыдан талдайды және бағалайды	7
	Пәндік білімнің негізгі мәселелерін түсіндіруде әдіснамалық тәсілдерді синтездейді	5
	Процестерді, құбылыстарды, оқиғаларды талдау кезінде себеп-салдарлық байланыстарды анықтайды	3
Жиыны		15
Барлығы		40 балл

4. Оқуға дайындыққа тест өткізу рәсімі

Докторантураға оқуға дайындық тесті сыни (қарапайым математика, ақпараттың әртүрлі формаларын интерпретациялау) және аналитикалық (академиялық және ғылыми-көпшілік мәтіндерді талдау, жасырын заңдылықтарды, себеп-салдарлық байланыстарды анықтау) ойлау деңгейін анықтауға бағытталған.

Тест тапсырмалар саны-30; оның ішінде сыни ойлау – 15; аналитикалық ойлауға – 15.

Ұсынылған эссе тақырыптары

1. Заңсыз ағаш кесу, браконьерлік, қазіргі заманның жаһандық мәселелері
2. Әлемдік орман қорлары
3. Орман ресурстарын қорғау және ұтымды пайдалану
4. Орман және орман саябағы шаруашылығындағы проблемалар мен міндеттер
5. Ормандарды қалпына келтірудің негізгі мәселелері
6. Ормандарды қалпына келтіру: жағдайы, әдістері және болашағы
7. Орман табиғи құбылыс ретінде, орман экологиясы, орман типологиясы
8. Орманды пайдаланудың заманауи жүйесі.
9. Ормандарды сақтаудағы заңнама
10. Орман ресурстарының маңызы мен қолданылуы
11. Аңшылық жануарлардың популяциясын басқару
12. Аңшылық шаруашылығының экономикалық негіздерін дамыту және нығайту
13. Шаруашылық ішілік аңшылықты ұйымдастырудың міндеттері
14. Аңшылық шаруашылығын жүргізу бойынша негізгі ережелер
15. Биологиялық түрлілік бойынша халықаралық конвенциялар мен келісімдер
16. Тұяқты жануарларды минералды заттармен қоректендіру
17. Рамсар конвенциясының маңызы
18. Аңшылық ресурстарды экономикалық бағалау
19. Аңшылық алқаптардың экспликациясын құрастыру
20. Аңшылық алқаптарын жіктеудің негізгі таксонометриялық бірліктері

Емтихан бағдарламасына енгізілген бейіндік пәндер тізімі

1. Орманшылық
2. Аң шаруашылығы
3. Ғылыми зерттеулерді ұйымдастыру
4. Жабайы жануарлардың популяцияларын басқару

«ОРМАНШЫЛЫҚ» ПӘНІНІҢ МАЗМҰНЫ

«Орман ресурстары және орман шаруашылығы» пәнінің құрылымы мен мазмұны Орман ресурстары-адамзат пен экожүйеге көптеген артықшылықтар беретін планетамыздағы ең маңызды табиғи ресурстардың бірі. Орман шаруашылығы-орман ресурстарын басқару және сақтау әдістерін зерттейтін ғылым. Бұл курста біз адамзаттың тұрақты дамуы мен табиғи әртүрлілікті сақтау үшін орман ресурстары мен орман шаруашылығын зерттеудің маңыздылығын қарастырылады.

Ормандар жер бетінің шамамен үштен бірін алып жатыр және олардың әртүрлілігінде өсімдіктер мен жануарлардың 60 000-нан астам түрі бар. Орман ресурстары климатты сақтауда, биоәртүрлілікті сақтауда және ауа мен суды тазарту, топырақты қорғау және ауыл шаруашылығын қолдау сияқты экожүйелік қызметтерді қамтамасыз етуде шешуші рөл атқарады. Олар сонымен қатар құрылыста, қағаз өндірісінде және басқа салаларда қолданылатын ағаш көзі болып табылады. Дегенмен, маңыздылығына қарамастан, орман ресурстарына ормандарды кесу, өрт, ластану және климаттың өзгеруі сияқты адам әрекеттері айтарлықтай қауіп төндіреді. Ормандарды қорғау және сақтау үшін орман ресурстарын тұрақты пайдалану мен қалпына келтіруді қамтамасыз ететін тиімді орман өсіру әдістерін зерделеу және қолдану қажет.

«Орман ресурстары және орман шаруашылығы» курсы орман шаруашылығы, орман пайдалану және ормандарды қорғау саласында терең білім мен дағдыларды ұсынады. Бұл білім алушыларға ғылыми зерттеулер жүргізуге, орман шаруашылығында жаңа технологиялар мен әдістемелерді әзірлеуге, сондай-ақ орман ресурстарын пайдалану, молықтыру және қорғауға байланысты мәселелерді шешуге қажетті құзыреттерді дамытуға көмектеседі.

Сонымен қатар, курс орман ресурстарына қатысты мәселелерді зерттеуге және талдауға жүйелі көзқарасын қалыптастыруға, сыни ойлау мен зерттеу дағдыларын дамытуға, сондай-ақ командада жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыруға және өз жұмысының нәтижелерін ұсынуға ықпал етеді.

Курс келесі тақырыптарды қамтиды:

1. «Орман ресурстары және орман шаруашылығы» курсына кіріспе.
2. Ормандардың биоалуантүрлілігін және олардың адамдар үшін маңыздылығын зерттеу.
3. Орман орналастыру мен таксацияның негізгі принциптері мен әдістерін зерттеу.
4. Әр түрлі орман түрлерінің сипаттамасы және олардың ерекшеліктері.
5. Ормандарды қалпына келтіру, орман өсіру және ормандарды қорғау әдістерін зерттеу.
6. Ормандарды кесу және ағаш кесу сияқты ормандарды пайдалану мәселелерін зерттеу.
7. Орман шаруашылығының тұрақты даму мен экономика үшін маңызы.
8. Орман ресурстарын пайдаланудың экономикалық аспектілерін зерттеу.
9. Орман өнеркәсібін жоспарлау және реттеу.

Курс аясында студенттер орман ресурстарының жай-күйін бағалауды, олардың құндылығын анықтауды және оларды ұтымды пайдалану мен қорғау стратегияларын әзірлеуді үйренеді.

Орман ресурстары-бұл орманнан шыққан барлық ресурстар, мысалы, ағаш, азық-түлік, дәрілік өсімдіктер және басқа да табиғи материалдар.

Орман шаруашылығы-бұл орман ресурстарын максималды пайда алу үшін басқару және пайдалану туралы ғылым.

Ормандарды қорғау-болашақ ұрпақ үшін сақтау үшін ормандарды жойылу мен деградациядан қорғау процесі.

Ормандарды көбейту-бұл жойылған немесе бүлінген ескі ормандардың орнына жаңа ормандар құру процесі.

Орманды пайдалану-бұл ағаш, отын және азық-түлік сияқты әртүрлі ресурстарды алу үшін ормандарды пайдалану.

Орман туралы заңдар-бұл орман ресурстарын пайдалану мен қорғауды реттейтін заңдар.

«АҢ ШАРУАШЫЛЫҒЫ» ПӘНІНІҢ МАЗМҰНЫ

Аңшылық-бұл аңшылық жануарлардың биологиясын, экологиясын және мінез-құлқын зерттейтін және оларды ұтымды пайдалану мен қорғау әдістерін дамытатын ғылыми пән. Аңшылық білімі аңшылық шаруашылығының әртүрлі аспектілерін зерттеуді қамтиды, мысалы, аңшылық жерлерді ұйымдастыру және басқару, аңшылық техникасы мен тактикасы, аңшылық иттер мен қаруларды пайдалану, аңшылық іс-әрекеттің құқықтық негіздері және аңшылық бизнес экономикасы.

Аңшылық ғылымының тарихы ежелгі дәуірден басталады, адамдар жыртқыштардан қорек алу және қорғау үшін жабайы аңдарды аулай бастады. Өркениеттің дамуымен аң аулау тек тіршілік ету құралы ғана емес, сонымен бірге дворяндардың ойын-сауығы, сонымен қатар өнер мен әдебиеттің объектісі болды. Ортағасырлық Еуропада аң аулау тек ойын-сауық қана емес, сонымен қатар саяси және әлеуметтік өмірдің маңызды элементі болды.

«Аңшылық және аңшылық шаруашылығы» курсы оқығаннан кейін білім алушы аңшылық жануарлардың биологиясы, экологиясы және мінез-құлқы туралы білім алады, оларды ұтымды пайдалануды және қорғауды, аңшылық алқаптарды ұйымдастыруды және басқаруды үйренеді, аңшылық техникасы мен тактикасын меңгеріп, аңшылық қызметтің құқықтық негіздері, аңшылық бизнесінің экономикасы және аңшылық білімнің басқа аспектілері туралы біледі.

«Аңшылық және аңшылық шаруашылығы» курсы білім алушыға аңшылық және аңшылық шаруашылығы саласында теориялық білім мен практикалық дағдыларды береді. Бұл студенттерге аңшылық жануарлардың биологиясын, экологиясын және мінез-құлқын зерттеуге, оларды ұтымды пайдалану мен қорғау әдістерін меңгеруге, аңшылық алқаптарын ұйымдастыруды және басқаруды үйренуге көмектеседі. Сонымен қатар, курс аңшылық іс-әрекеттің құқықтық негіздерімен, аңшылық бизнес экономикасымен және аңшылық білімнің басқа аспектілерімен таныстырады.

Курс келесі тақырыптарды қамтиды:

1. Аңшылыққа кіріспе
2. Аңшылықтың даму тарихы
3. Аңшылықтағы негізгі ұғымдар мен анықтамалар
4. Аңшылық алқаптар мен жануарлардың жіктелуі
5. Аңшылық шаруашылығының биологиялық негіздері
6. Аңшылық шаруашылығының экологиялық негіздері
7. Аңшылық шаруашылығын ұйымдастыру және басқару
8. Аң аулау техникасы мен тактикасы
9. Аңшылық иттер және оларды пайдалану
10. Аңшылық қарулар мен жабдықтар
11. Аңшылық шаруашылығының құқықтық негіздері
12. Аңшылық экономикасы
13. Экологиялық туризм және оның аңшылық шаруашылығымен байланысы
14. Аңшылық жануарларды және олардың тіршілік ету ортасын қорғау
15. Аңшылық және аңшылық шаруашылығы саласындағы ғылыми қызмет

Аңшылық-бұл биологияны, экологияны, аңшылық жануарлардың мінез-құлқын зерттейтін және оларды пайдалану мен қорғау әдістерін дамытатын ғылыми пән. Аңшылық шаруашылығы-бұл аң аулауды ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі іс-шаралар жүйесі. Биологиялық аңшылық шаруашылығы-жануарлардың аңшылық түрлерін сақтауға және молықтыруға бағытталған. Экономикалық аңшылық шаруашылығы-аңшылық ресурстарды пайдаланудан пайда табуға бағытталған. Аңшылық техникасы-аңшылық жануарлардың әртүрлі түрлерін аулаудың әдістері мен әдістерінің жиынтығы. Аңшы ит-әртүрлі жануарларды аулау үшін арнайы үйретілген ит тұқымы. Аңшылық туризм-жануарларды бақылау және аң аулауға қатысу үшін аңшылық жерлерге барумен байланысты ашық ауада іс-шаралар түрі.

«ҒЫЛЫМИ ЗЕРТТЕУЛЕРДІ ҰЙЫМДАСТЫРУ» ПӘНІНІҢ МАЗМҰНЫ

«Орман шаруашылығында ғылыми зерттеулерді ұйымдастыру» курсы студенттердің ғылыми ізденіс дағдыларын дамытады және орман экожүйесі мен орман ресурстарын басқарумен байланысты процестерді тереңірек түсіну мен зерттеуді дамытады.

Курс сонымен қатар студенттерге:

1. Сенімді ғылыми зерттеулер жүргізуге және негізделген қорытындылар жасауға мүмкіндік беретін орман шаруашылығы деректерін жинау және талдау әдістері.
2. Орман шаруашылығын жоспарлау, орман өсіру, ағаш кесу, орманды сақтау және қалпына келтіру шараларын қоса алғанда, орман шаруашылығын жүргізудің әртүрлі әдістері. Студенттер практикалық дағдылар мен тұрақты орман шаруашылығының маңыздылығын түсінеді.
3. Орман шаруашылығында қолданылатын географиялық ақпараттық жүйелер, дрондар және сенсорлар сияқты құралдармен және технологиялармен жұмыс істеу, бұл олардың болашақ жұмыстарында тиімдірек болуына көмектеседі.

4. Ғылыми зерттеулерді ұсыну және қоғамдастықтан немесе басқа ғалымдардан кері байланыс алуға қажетті коммуникация дағдылары.

Нәтижесінде студенттер орман шаруашылығы саласында табысты еңбек етіп, орман ресурстарын сақтау мен үнемді пайдалануға үлес қосу үшін барлық қажетті білім мен құралдарға ие болады.

Курс келесі тақырыптарды қамтиды:

1. Орман шаруашылығындағы ғылыми зерттеулерге кіріспе: ғылыми зерттеу ұғымы, оның мақсаты мен міндеттері, зерттеудің негізгі кезеңдері мен құрылымы, орман шаруашылығындағы зерттеу әдістері.
2. Орман шаруашылығындағы ғылыми зерттеулердің мақсаты мен міндеттерін қою: проблеманы анықтау және бастапқы сұрақтарды қою, зерттеу мақсатын тұжырымдау, зерттеу міндеттерін анықтау.
3. Орман шаруашылығындағы ғылыми зерттеулерді жоспарлау: зерттеу объектісін таңдау, зерттеу әдістерін анықтау, зерттеу қауіп факторларын, ғылыми зерттеулердің этикалық және құқықтық аспектілерін ескере отырып, зерттеу жоспарын әзірлеу және орындау.
4. Орман шаруашылығындағы ғылыми зерттеулерде мәліметтерді жинау және талдау: мәліметтерді жинау әдістерін таңдау, мәліметтерді өңдеу және талдау, статистикалық әдістерді қолдану, нәтижелерді түсіндіру.
5. Орман шаруашылығындағы ғылыми зерттеулердің нәтижелерін көрсету: ғылыми мақала жазу, презентация дайындау, ғылыми жұмыстар мен баяндамаларды дайындау, зерттеу нәтижелерін жариялаудың этикалық және құқықтық аспектілері.
6. Орман шаруашылығының әртүрлі салаларындағы ғылыми зерттеулердің ерекшеліктері: ормантану, орман патологиясы, орман биологиясы, орман генетикасы, орман шаруашылығы және т.б.
7. Практикалық бөлім: орман шаруашылығында өзіндік ғылыми зерттеулер жүргізу, жоспарлау дағдыларын дамыту, мәліметтерді жинау және талдау, зерттеу нәтижелерін тіркеу.

«ЖАБАЙЫ ЖАНУАРЛАРДЫҢ ПОПУЛЯЦИЯЛАРЫН БАСҚАРУ» ПӘНІНІҢ МАЗМҰНЫ

Жабайы табиғат популяциясын басқару курсы студенттерге жабайы табиғат популяциясын түсіну және тиімді басқару үшін қажетті білім мен дағдыларды береді. Студенттер үшін мұндай курстың кейбір артықшылықтары:

Мақсаты зерттеу жұмыстарын жүргізу және теориялық білім және тәжірибелік дағды алу, аңшылық тақырып бойынша дала материалдарын жинау, дала және зертханалық жұмыстарын жасау, ғылыми мәліметтерге анализ және статистикалық өңдеу жүргізу.

Міндеттері: еліміздің кәсіптік маңызы бар, бірақ сирек кездесетін және жайылып кету қауіпі төнген жануарлар қорының түр ерекшеліктерін, олардың биологиясы мен экологиясы туралы білім алады. Аңшылық жануарларды өсіру тәсілдерін меңгеру, есепке алудың оңтайлы дұрыс амалдарын меңгеру және өсіп-өнуін дұрыс болжау.

Шаруашылық аңшылықты ұйымдастыру, орман орналастыру, жерге орналастыру статистикалық есепке алу материалдары, сондай-ақ зоология, ботаника,

география, климатология бойынша ғылыми-зерттеу жұмыстары шаруашылықтық аңшылықты ұйымдастыруды жүргізу

Жануарлар дүниесін пайдалануға биологиялық негіздеме әзірлеу ережесін, интродуценттерді морфологиялық және физиологиялық және биологиялық ерекшеліктерін; интродуценттерді морфологиялық және физиологиялық және биологиялық ерекшеліктерін; интродуценттерді тірілей аулау әдістері мен олардың негізгі принциптерін; интродуценттерді дұрыс тасымалдау және ерекшеліктері.

Курс келесі тақырыптарды қамтиды:

1. Халықты басқару негіздері: әртүрлі тәсілдер мен әдістер, проблемалар мен міндеттер.
2. Популяцияны бағалау: жабайы жануарлар мен өсімдіктер популяциясын зерттеу және бақылау әдістері.
3. Популяциялардың масштабы мен шекарасын анықтау: популяция құрылымы туралы түсінік, генетикалық өзгергіштік, популяция санын анықтау.
4. Популяциялардың реттелуі: популяция динамикасы, популяцияның тығыздығы, түрлер арасындағы өзара байланыс, популяцияның реттелуіне әсер ететін факторлар және оның қарқындылығы.
5. Популяцияны басқару: популяцияны бақылаудың стандартты әдістері (туу мен өлімді бақылау, ресурстардың болуын бақылау, жануарларды механикалық жолмен жою және т.б.).
6. Биоәртүрлілікті қорғау: басым түрлер мен экожүйелер, осал түрлерді зерттеу және сақтау, табиғи мекендеу орындарын сақтау және қалпына келтіру.
7. Халықты басқару саласындағы заңнама және саясат: халықаралық келісімдер, ұлттық заңдар және үйлестіру механизмдері.

Жабайы табиғатты басқару курсына студенттер келесі дағдыларды ала алады:

1. Деректерді талдау: студенттер жабайы табиғат популяциясы туралы деректерді жинауды және талдауды және олардың күйі мен динамикасын бағалау үшін әдістер мен құралдарды пайдалануды үйренеді.
2. Модельдеу: Оқушылар әртүрлі сценарийлер бойынша жабайы табиғат популяциясындағы өзгерістерді болжау үшін математикалық модельдерді пайдалануды үйренеді.
3. Қауіпті бағалау: Студенттер жабайы табиғат популяцияларына төнетін әртүрлі қауіптерді анықтауды және бағалауды үйренеді, мысалы, мекендеу ортасының жоғалуы, браконьерлік немесе ауру, және оларды азайту немесе алдын алу стратегияларын әзірлеу.
4. Бағдарламаны жоспарлау және іске асыру: Студенттер жабайы табиғатты өндіру және шығару, популяцияны бақылау және мониторингті қоса алғанда, популяцияны басқару бағдарламаларын әзірлеуді және енгізуді үйренеді.
5. Әлеуметтік дағдылар: Студенттер консенсусқа қол жеткізу және халықты басқару бағдарламасын сәтті жүзеге асыру үшін басқа мамандармен, сондай-ақ аңшылар, фермерлер немесе мемлекеттік органдар сияқты мүдделі тараптармен қарым-қатынас жасауды және бірлесіп жұмыс істеуді үйренеді.
6. Стратегиялық ойлау: Оқушылар өзгермелі әлеуметтік, экономикалық және экологиялық факторларды ескере отырып, жабайы табиғат популяциясын басқарудың ұзақ мерзімді стратегияларын әзірлеуді үйренеді.

7. Этикалық және құқықтық ойлар: Студенттер жануарлар құқықтары мен жергілікті қауымдастықтарға әсер ету сияқты жабайы табиғат популяциясын басқаруға қатысты этикалық және құқықтық мәселелерді қарастыруды үйренеді.

Осы дағдылардың барлығы студенттерге жабайы табиғатты қорғау, экология немесе табиғи ресурстарды басқару саласында мансап табуға көмектеседі.

Ұсынылған әдебиеттер тізімі

«Орман ресурстары және орман шаруашылығы» білім беру бағдарламасы

1. Кентбаева Б.А. Методология научных исследований // Учебник. - Алматы 2015-210с.
2. Кентбаева Б.А. Лесная биометрия // учебник. – Алматы 2020. – 2с.
3. Абаева К.Т., Кентбаева Б.А., Шыныбеков М.К., Утебекова А.Д. Лесная биометрия // Учебник. – Алматы 209. – 181с.
4. Кентбаева Б.А., Кыдыров Т.Н. «Аңшылықтануда сандық және статистикалық әдістер» // Учебник. – Алматы 2020. – 123с
5. Кентбаева Б.А. Численные и статистические методы в охотоведении // Учебник. – Алматы 2020. – 208с
6. Kimmins J.P. Forest Ecology. Prentice Hall, Upper Saddle River, New Jersey, 2016.
7. Waring R.H., Running S.W. Forest Ecosystems. Academic Press. 2013.
8. Белов С.В. «Лесоводство». М., 2015г.
9. Сеннов С.Н. «Лесоведение и лесоводство», М., 2015г.
10. Нестеров В.Г. Общее лесоводство. М., 2014г.
11. Тихонов А.С., Ковязин В. Ф. «Лесоводство» Лань, 2017г.
12. Кентбаев, Е.Ж. Лесные культуры [Текст]: учебник / Е.Ж. Кентбаев, Б.А. Кентбаева; МСХ РК.- Алматы: Лантар Трейд, 2020.- 494 с.
13. Кентбаев Е.Ж., Кентбаева Б.А. Деревья и кустарники Казахстана для лесовыращивания. Алматы, 2015. - 329 с.
14. Кентбаев Е.Ж., Кентбаева Б.А., Қаспақбаев Е.М. Қазақстан екпе ормандарын өсіру ағаштары мен бұталары / Орман, экология және биология мамандықтарына арналған оқулық. Алматы, 2015. – 358
15. Байтанаев О.А., Серикбаева А.Т. «Охотоведение» [Электронный ресурс] учебник – Алматы ҚазНАИУ Изд-во «Айтұмар» 2022-с.212.
16. Кентбаев Е.Ж., Кентбаева Б.А. Деревья и кустарники Казахстана для лесовыращивания. – Алматы, 2015. – 329с.
17. Кентбаев Е.Ж., Кентбаева Б.А., Қаспақбаев Е.М. Қазақстан екпе ормандарын өсіру ағаштары мен бұталары / Орман, экология және биология мамандықтарына арналған оқулық. Алматы, 2015. – 358б.
18. Кентбаева Б.А. Лесосеменное дело. - Алматы, 2015. - 117 с.
19. Кентбаев Е.Ж., Кентбаева Б.А. Учебное пособие Орман тұқым ісі –Алматы, 2020

«Аңшылықтану және аң шаруашылығы» білім беру бағдарламасы

1. Серикбаева А.Т, Б.Е.Есжанов, К.Т.Абаева, К.С. Мұсабеков Аң шаруашылығы Звероводство FUR FARMING [Электронный ресурс] Оқу құралы (орыс,қазақ,ағылш) Алматы ҚазҰАУ, «Айтұмар» баспасы,2019-274 б.
2. Серикбаева А.Т, Б.Е.Есжанов, К.Т.Абаева, К.С. Мұсабеков «Аң шаруашылығы» Оқу құралы Алматы ТОО Лантар Трейд 2021-119 б.
3. Байбатшанов М.К. Жалпы аң шаруашылығы. – Алматы: Эпиграф, 2015.280 б.
4. Луницын В. Г. Современные подходы и методы в кормлении маралов /РАСХН,ВНИИПО. – Барнаул: АЗБУКА, 2013. – 226 с.
5. Байбатшанов М.К. Жалпы аң шаруашылығы. –Алматы: Эпиграф, 2015.-280 б.
6. Егерь В.Н. Биоэнергетика марала //Монография. - РАСХН Сиб. отд-ние ВНИОСПО. – Новосибирск, 2015. – 148 с.

7. Луницын В.Г., Фролов Н.А. Продукция пантового оленеводства (способы консервирования, переработки, использование) // Монография. – ВНИИПО. – Барнаул, 2016. – 270
8. Қазақстан биоресурстары: жануарлар әлемі [Мәтін]: оқулық / О.Б.Беркінбай, Г.С.Шабдарбаева, Д.М.Хусаинов, М.Т.Акоев; Қр білім және ғылым м-гі, ҚР жоғары оқу орындарының қауымдастығы.- Алматы, 2013.- 564 б.
6. М.Қ. Байбатшанов, А.Ж. Божбанов Экологиялық зоогеография негіздері. Жоғарғы оқу орындарының қауымдастығы 2013 жыл 340 бет
7. В.К. Мельников. Введение в охотоведение. Москва, издательство РГАУ-МСХА, 2013 г.
8. Охрана и рациональное использование животных и растительных ресурсов. Материалы международной научно-практической конференции, посвященной 110-летию со дня рождения профессора В.Н. Скалона. Г. Иркутск, 2013, 395 с.
9. Қазақстан биоресурстары: жануарлар әлемі [Мәтін]: оқулық / О.Б.Беркінбай, Г.С.Шабдарбаева, Д.М.Хусаинов, М.Т.Акоев; Қр білім және ғылым м-гі, ҚР жоғары оқу орындарының қауымдастығы.- Алматы, 2013.- 564 б.
10. Акимбеков Б.Р., Серикбаева А.Т., Каспакбаев Е.М., Акоев М.Т. «Биотехния және жабайы жануарларды өсіру» оқулық Алматы 2022
11. Байтанаев О.А., Серикбаева А.Т. «Охотоведение» Учебник Алматы 2022